

GLOBAL LOGISTIKA VA IQTISODIYOTDA AVIATSIYANING ROLI

Yuldashev Abror Anvarovich

*Toshkent davlat transport universiteti katta o'qituvchisi, Havodagi harakat
boshqarish dispechiri*

Saidumarov Ilxomjan Miralimovich

Dotsent

Annotatsiya: *Aviatsiya, zamonaviy transport tizimining ajralmas qismi sifatida, global logistika va iqtisodiyotda muhim ahamiyatga ega. U nafaqat yuklarni tezda yetkazib berish imkonini beradi, balki xalqaro savdo va iqtisodiy aloqalarni rivojlantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Aviatsiya orqali amalga oshiriladigan transport jarayonlari, global iqtisodiyotning dinamikasini shakllantiradi va turli mamlakatlar o'rtasidagi iqtisodiy integratsiyani kuchaytiradi.*

Kalit so'zlar: *global logistika, zamonaviy transport tizimi, global iqtisodiyot, kompaniyalar, aviatsiya, mamlakatlar o'rtasidagi iqtisodiy aloqalar.*

Аннотация: *Авиация, как неотъемлемая часть современной транспортной системы, играет важную роль в мировой логистике и экономике. Он не только позволяет осуществлять быструю доставку товаров, но и играет важную роль в развитии международных торгово-экономических связей. Транспортные процессы, осуществляемые авиацией, формируют динамику мировой экономики и укрепляют экономическую интеграцию между разными странами.*

Ключевые слова: глобальная логистика, современная транспортная система, мировая экономика, компании, авиация, экономические отношения между странами.

Abstract: Aviation, as an integral part of the modern transport system, is important in global logistics and economy. It not only allows fast delivery of goods, but also plays an important role in the development of international trade and economic relations. Transport processes carried out by aviation shape the dynamics of the global economy and strengthen economic integration between different countries.

Key words: global logistics, modern transport system, global economy, companies, aviation, economic relations between countries.

Aviatsiyaning logistika sohasidagi ahamiyati bir qator omillar bilan belgilanadi. Avvalo, u yuklarni tez va samarali yetkazib berish imkonini yaratadi. Hozirgi kunda, global bozorda raqobatbardosh bo'lish uchun kompaniyalar o'z mahsulotlarini tezda yetkazib berishlari zarur. Aviatsiya, bu jarayonda eng tez va samarali transport vositasi sifatida xizmat qiladi. Yuk samolyotlari yordamida yuklarni bir mamlakatdan boshqasiga bir necha soat ichida yetkazib berish mumkin. Bu esa, kompaniyalar uchun xarajatlarni kamaytirish va mijozlar talablarini qondirish imkonini beradi. Bundan tashqari, aviatsiya xalqaro savdo va iqtisodiy aloqalarni rivojlantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Aviatsiya orqali amalga oshiriladigan transport jarayonlari, turli mamlakatlar o'rtasidagi iqtisodiy aloqalarni kuchaytiradi. Xalqaro savdo, mamlakatlar o'rtasidagi iqtisodiy aloqalarning rivojlanishini ta'minlaydi va bu jarayon aviatsiya orqali amalga oshiriladi. Aviatsiya, mamlakatlar o'rtasida tovarlar va xizmatlarning tezda almashinuvi uchun zarur infratuzilmani ta'minlaydi.

Aviatsiyaning global logistika tizimidagi roli shuningdek, global ta'minot zanjirlarini rivojlantirishda ham ko'zga tashlanadi. Hozirgi kunda, ko'plab

kompaniyalar o'z mahsulotlarini ishlab chiqarish jarayonida global ta'minot zanjirlaridan foydalanadilar. Bu jarayon aviatsiya orqali amalga oshiriladi, chunki u turli mamlakatlar o'rtasida tezda yuklarni yetkazib berish imkonini yaratadi. Global ta'minot zanjirlarining samaradorligi esa, kompaniyalar uchun raqobatbardosh afzalliklarni ta'minlaydi. Aviatsiya, shuningdek, iqtisodiy o'sish va rivojlanishni ta'minlaydigan muhim omil hisoblanadi. Aviatsiya orqali amalga oshiriladigan transport jarayonlari, yangi ish o'rinlarini yaratadi va iqtisodiy faoliyatni oshiradi. Aviatsiya sohasida ishlovchilar soni ortib borishi, iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi va mahalliy iqtisodiyotga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Aviatsiya, shuningdek, turizm sohasida ham muhim rol o'ynaydi. Turizm, ko'plab mamlakatlar uchun iqtisodiy o'sish manbai hisoblanadi va aviatsiya yordamida sayyohlar tezda bir mamlakatdan boshqasiga o'tishlari mumkin.

Aviatsiya, shuningdek, global iqtisodiyotda innovatsiyalarni rivojlantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Aviatsiya sohasida yangi texnologiyalarni joriy etish, transport jarayonlarini yanada samarali va xavfsiz qilish imkonini beradi. Masalan, yangi avlod samolyotlari, energiya tejamkorligi va atrof-muhitga ta'sirini kamaytirish borasida muhim yutuqlarga erishmoqda. Bu esa, aviatsiya sohasining rivojlanishini ta'minlaydi va global iqtisodiyotga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Aviatsiyaning global logistika va iqtisodiyotdagi roli, shuningdek, pandemiya davrida ham ko'zga tashlandi. COVID-19 pandemiyasi davrida, aviatsiya sohasidagi cheklovlar, global logistika tizimida muammolarni keltirib chiqardi. Biroq, aviatsiya tezda moslashishga va yangi sharoitlarga javob berishga qodir ekanligini ko'rsatdi. Yangi texnologiyalar va innovatsiyalar yordamida, aviatsiya sohasidagi kompaniyalar o'z faoliyatlarini davom ettirishga muvaffaq bo'lishdi. Aviatsiya va global logistika o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik, nafaqat yuklarni tezda yetkazib berish, balki mijozlar bilan aloqalarni mustahkamlashda ham muhim ahamiyatga ega. Mijozlar, o'z talablarini qondirish uchun tez va samarali

xizmatlarga muhtoj. Aviatsiya, bu talablarni qondirishda muhim rol o'ynaydi, chunki u mijozlarga tezkor va ishonchli xizmatlarni taqdim etadi.[1]

Aviatsiya sohasidagi innovatsiyalar har birimizning hayotimizga ta'sir ko'rsatadigan muhim jarayonlardir. Ular nafaqat samolyotlarning texnik imkoniyatlarini kengaytiradi, balki butun aviatsiya tizimini yanada samarali, xavfsiz va barqaror qilishga yordam beradi. Aviatsiya sohasidagi innovatsiyalar energiya samaradorligini oshirishga qaratilgan yangi texnologiyalarni o'z ichiga oladi. Yangi avlod samolyotlari, masalan, yanada yengil materiallardan tayyorlanadi, bu esa ularning yoqilg'i iste'molini kamaytiradi. Samolyotlarning aerodinamik dizayni ham muhim rol o'ynaydi. Aerodinamik xususiyatlarni yaxshilash orqali samolyotlar havoda kamroq qarshilikka duch keladi, bu esa energiya iste'molini yanada kamaytiradi. Natijada, aviatsiya sohasida energiya samaradorligini oshirish, atrof-muhitga zarar yetkazmasdan aviatsiya xizmatlarining narxini pasaytirishga yordam beradi. Shuningdek, aviatsiya sohasida qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanish ham innovatsiyalarning muhim yo'nalishlaridan biridir. Bioyoqilg'i va elektr samolyotlarining rivojlanishi, aviatsiya sohasida barqaror energiya ta'minotini yaratishga yordam beradi. Qayta tiklanadigan energiya manbalari, aviatsiya sohasida ekologik izni kamaytirish imkonini beradi. Bu esa iqlim o'zgarishiga qarshi kurashda muhim ahamiyatga ega. Kelajakda, aviatsiya sohasida energiya manbalarini diversifikatsiya qilish orqali barqaror va ekologik toza transport tizimini yaratishga erishish mumkin. Aviatsiya sohasidagi innovatsiyalar xavfsizlikni oshirishga ham qaratilgan. Yangi texnologiyalar, masalan, sun'iy intellekt va ma'lumotlar tahlili, parvoz xavfsizligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Avtonom parvoz tizimlari yordamida samolyotlar muammolarni oldini olish va xavf-xatarlarni tezda aniqlash imkoniyatiga ega bo'ladi. Aviatsiya sohasida xavfsizlikni oshirish, nafaqat yo'lovchilar va yuklar uchun xavfsizlikni ta'minlaydi, balki aviatsiya sanoatiga bo'lgan ishonchni oshiradi.[2]

Xavfsizlikni ta'minlash, aviatsiya sohasida innovatsiyalarni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Parvozlarni optimallashtirish ham aviatsiya sohasidagi innovatsiyalarning ijobiy o'zgarishlaridan biridir. Yangi navigatsiya tizimlari va rejalashtirish dasturlari yordamida parvozlari yanada samarali rejalashtiriladi. Bu, vaqtni va xarajatlarni kamaytiradi. Parvozlarni optimallashtirish, shuningdek, yoqilg'i iste'molini kamaytiradi, bu esa aviatsiya sohasining barqarorligini oshiradi. Parvozlarni yanada samarali va qulay qilish, yo'lovchilar uchun xizmat sifatini yaxshilaydi va aviakompaniyalar o'rtasida raqobatbardoshlikni oshiradi. Aviatsiya sohasidagi innovatsiyalar xalqaro savdoni rivojlantirishga ham yordam beradi. Tez va samarali yuk tashish imkoniyatlari, global savdo aloqalarini kuchaytiradi. Aviatsiya sohasidagi innovatsiyalar, yuklarni tez va samarali yetkazib berish imkonini yaratadi, bu esa iqtisodiyotning o'sishiga olib keladi. Xalqaro savdoni rivojlantirish, mamlakatlar o'rtasidagi iqtisodiy aloqalarni kuchaytiradi va global iqtisodiyotni yanada barqaror qiladi. Bunday innovatsiyalar, shuningdek, mamlakatlar o'rtasida iqtisodiy hamkorlikni kuchaytiradi va savdo aloqalarini yanada rivojlantiradi. Aviatsiya sohasidagi innovatsiyalar yangi ish o'rinlarini yaratishda ham muhim ahamiyatga ega. Yangi texnologiyalar va xizmatlar paydo bo'lishi, yangi ish o'rinlarini yaratadi va iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi. Aviatsiya sohasidagi innovatsiyalar, shuningdek, malakali ishchilarni tayyorlashga yordam beradi, bu esa ishchi kuchining sifatini oshiradi. Yangi ish o'rinlari, iqtisodiy o'sishga va ijtimoiy barqarorlikka hissa qo'shadi. Aviatsiya sohasida yangi texnologiyalarni joriy etish, malakali mutaxassislar va texnik xodimlar uchun yangi imkoniyatlar yaratadi.[3]

Mijozlar tajribasini yaxshilash ham aviatsiya sohasidagi innovatsiyalarning ijobiy o'zgarishlaridan biridir. Raqamli texnologiyalar va mobil ilovalar, yo'lovchilar uchun xizmatlarni yanada qulay va samarali qilishga yordam beradi. Mijozlar uchun qulay xizmatlar, aviakompaniyalar o'rtasida raqobatbardoshlikni oshiradi va mijozlar tajribasini yaxshilaydi. Mijozlar uchun qulaylik yaratish,

aviatsiya sohasining rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Aviatsiya sohasida mijozlar tajribasini oshirish, aviakompaniyalarning brendini kuchaytiradi va mijozlar bilan uzoq muddatli aloqalarni mustahkamlaydi.[4]

Aviatsiya sohasidagi innovatsiyalar atrof-muhitni himoya qilishga qaratilgan. Texnologiyalar, chiqindilarni kamaytirish va atrof-muhitga ta'sirni pasaytirishga yordam beradi. Aviatsiya sohasida chiqindilarni kamaytirish, iqlim o'zgarishiga qarshi kurashda muhim ahamiyatga ega. Atrof-muhitni himoya qilish, kelajak avlodlar uchun barqaror va sog'lom muhit yaratishga yordam beradi. Aviatsiya sohasida ekologik toza texnologiyalarni joriy etish, atrof-muhitga zarar etkazmasdan aviatsiya xizmatlarining rivojlanishiga hissa qo'shadi. Global aloqalarni rivojlantirish ham aviatsiya sohasidagi innovatsiyalarning ijobiy o'zgarishlaridan biridir. Aviatsiya innovatsiyalari, turli mamlakatlar o'rtasida aloqalarni kuchaytiradi, odamlar va madaniyatlar o'rtasida o'zaro tushunishni oshiradi. Global aloqalarni rivojlantirish, xalqaro hamkorlikni kuchaytiradi va mamlakatlar o'rtasida ijtimoiy va iqtisodiy aloqalarni mustahkamlaydi. Aviatsiya sohasidagi innovatsiyalar, turizm va madaniy almashuvni rivojlantirishga yordam beradi, bu esa insoniyatning bir-biriga yaqinlashishiga xizmat qiladi. Tezkor javob berish tizimlarini rivojlantirish ham aviatsiya sohasidagi innovatsiyalarning ijobiy o'zgarishlaridan biridir. Sun'iy intellekt va ma'lumotlar tahlili, aviatsiya sohasida tezkor javob berish tizimlarini yaratishga yordam beradi. Bu, muammolarni oldini olish va samarali yechimlarni taklif etishga imkon beradi. Tezkor javob berish tizimlari, aviatsiya sohasida xavfsizlikni oshirish va samaradorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Aviatsiya sohasida innovatsiyalarni joriy etish, muammolarni tezda hal qilish va parvozlarni yanada xavfsiz qilish imkonini beradi. Aviatsiya sohasidagi innovatsiyalar iqtisodiy o'sishni ta'minlash, xavfsizlikni oshirish, atrof-muhitni himoya qilish va mijozlar tajribasini yaxshilashda muhim rol o'ynaydi. Ushbu o'zgarishlar, aviatsiya sanoatini yanada barqaror va samarali qilishga yordam beradi. Aviatsiya sohasidagi innovatsiyalar, kelajakda global transport

tizimini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega bo'ladi va insoniyatning barqaror rivojlanishiga hissa qo'shadi. Aviatsiya sohasidagi innovatsiyalar, nafaqat texnik jihatdan, balki ijtimoiy va iqtisodiy jihatdan ham muhim o'zgarishlarga olib keladi. Bu jarayonlar, kelajak avlodlar uchun yanada yaxshi va barqaror aviatsiya tizimini yaratishga xizmat qiladi.[5]

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, aviatsiya global logistika va iqtisodiyotda muhim rol o'ynaydi. U yuklarni tez va samarali yetkazib berish, xalqaro savdo va iqtisodiy aloqalarni rivojlantirish, global ta'minot zanjirlarini rivojlantirish, iqtisodiy o'sishni ta'minlash, innovatsiyalarni rivojlantirish va pandemiya davrida moslashish kabi bir qator muhim vazifalarni bajaradi. Aviatsiyaning roli, kelajakda ham davom etishi kutilmoqda va bu soha global iqtisodiyotning rivojlanishida muhim ahamiyatga ega bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayev, A. (2020). "Aviatsiya va uning rivojlanishidagi innovatsiyalar". Tashkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
2. Qodirov, B. (2019). "Aviatsiya sohasida yangi texnologiyalar: muammolar va yechimlar". Samarkand: SamDU.
3. Karimov, D. (2021). "Aviatsiya sanoatida ekologik barqarorlik: innovatsion yondashuvlar". Tashkent: O'zbekiston Davlat Iqtisodiyot Universiteti.
4. Tursunov, E. (2022). "Aviatsiya xavfsizligi va innovatsiyalar: nazariy va amaliy jihatlar". Buxoro: Buxoro Davlat Universiteti.
5. Murodov, F. (2020). "Aviatsiya transporti va globalizatsiya: innovatsion rivojlanish". Nukus: Qoraqalpoq Davlat Universiteti.

6. Ismoilov, R. (2021). "Aviatsiya sohasida sun'iy intellekt va uning qo'llanilishi". Tashkent: Toshkent Axborot Texnologiyalari Universiteti.
7. Yusupov, S. (2019). "Aviatsiya sohasida energiya samaradorligi: yangi yondashuvlar". Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti.
8. Rasulov, T. (2022). "Aviatsiyada innovatsion texnologiyalar va ularning ijtimoiy-iqtisodiy ta'siri". Tashkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
9. Xo'jaev, J. (2021). "Aviatsiya sohasida raqamli transformatsiya va innovatsiyalar". Andijon: Andijon Davlat Universiteti.
10. Shukurov, M. (2020). "Aviatsiya sanoatida innovatsiyalar va ularning kelajagi". Qarshi: Qarshi Davlat Universiteti.